

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ-4101-06-06/2012
P/12/105

Rzeszów, dnia sierpnia 2012 r.

Pan

Mariusz Konior

Dyrektor Powiatowego Centrum

Pomocy Rodzinie

w Leżajsku

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82), zwanej dalej ustawą *o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie przeprowadziła kontrolę w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Leżajsku (Zespół) w zakresie funkcjonowania systemu orzekania o niepełnosprawności w okresie 2010 – I półrocze 2012 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 9 sierpnia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy *o NIK*, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 czerwca 2012 r. – w związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. *o zmianie ustawy o NIK* (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.), zwanej dalej *ustawą nowelizującą*, przedstawia Panu Dyrektorowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie z nieprawidłowościami ocenia działalność Zespołu w zakresie wykonywania orzecznictwa o niepełnosprawności, w badanym okresie.

Stwierdzone w kontroli nieprawidłowości polegały na naruszaniu przepisu § 19 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. *w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności* (Dz. U. Nr 139, poz. 1328 ze zm.) określającego, że przewodniczącym składu orzekającego jest lekarz,

specjalista w dziedzinie odpowiedniej do choroby zasadniczej dziecka lub osoby zainteresowanej, jak również niewykonaniu postanowień § 18 ust. 1 pkt 2 cyt. rozporządzenia w zakresie powołania sekretarza, do składu członków Zespołu.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że Zespół jest jednostką organizacyjną Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku (PCPR). Powołany został zarządzeniem nr 5/2002 Starosty Leżajskiego z dnia 2 kwietnia 2002 r., na podstawie przepisów art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 6a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (j. t. Dz. U. z 2011, Nr 127, poz. 721, ze zm.), po wyrażeniu zgody przez Wojewodę Podkarpackiego.

W kontroli ustalono, że skład Zespołu stanowiło 19 członków: przewodniczący, 8 lekarzy specjalistów, 3 psychologów, 4 doradców zawodowych (w tym 1 z uprawnieniami pracownika socjalnego), 2 pracowników socjalnych i 1 pedagog. Wszyscy członkowie spełniali wymogi kwalifikacyjne, podane w § 21 cyt. rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. Odbili oni szkolenia, określone w § 21 ust. 2 tego rozporządzenia oraz uzyskali stosowne zaświadczenia, uprawniające do orzekania o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, zgodnie z § 23 cyt. rozporządzenia.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt, iż w organizacji Zespołu nie uwzględniono stanowiska sekretarza, czym naruszono przepis § 18 ust. 1 pkt 2 cyt. rozporządzenia z 15 lipca 2003 r. Stosownie do treści § 18 ust. 3 tego rozporządzenia, sekretarza Zespołu winien powołać starosta, na wniosek przewodniczącego Zespołu.

W kontroli ustalono, że w okresie objętym kontrolą Zespół wydał 775 orzeczeń o niepełnosprawności oraz 2.885 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, a także 77 orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności oraz 224 orzeczenia, odmawiające ustalenia stopnia niepełnosprawności.

Na podstawie analizy 60 losowo wybranych orzeczeń, tj.: 15 o niepełnosprawności (1,9% takich orzeczeń), 15 o ustaleniu stopnia niepełnosprawności (0,5%), 15 odmawiających ustalenia niepełnosprawności (19,5%) oraz 15 odmawiających ustalenia stopnia niepełnosprawności (6,9%) – ustalono, że zawierały one elementy, określone w § 13 ust. 1 i 2 cyt. rozporządzenia z 15 lipca 2003 r.

Stwierdzono, że treść uzasadnień, uwidocznionych w poszczególnych orzeczeniach, nie różniła się istotnie od siebie: była wręcz identyczna lub podobna. W sposób uogólniony

podawano w niej fakty i dokumenty, o których mowa w § 13 ust.4 ww. rozporządzenia, co wynikało ze stosowania przez Zespół wzorów uzasadnień, podanych przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w skrypcie pt. *Postępowanie przed Zespołem Orzekającym o Niepełnosprawności lub Stopniu Niepełnosprawności*.

Ustalono, że wnioski o wydanie orzeczeń o niepełnosprawności rozpatrywane były przez Zespół w dwu- lub trzyosobowych składach orzekających, w których – oprócz lekarza – uczestniczyli inni członkowie Zespołu, o których mowa w § 20 pkt 2 – 5 cyt. rozporządzenia z 15 lipca 2003 r., zobowiązani do sporządzania ocen.

Przy rozpatrywaniu wniosków przestrzegano terminów, określonych w art. 35 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, ze zm.).

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia nieprzestrzeganie przepisu § 19 ust. 2 cyt. rozporządzenia z 15 lipca 2003 r., określającego, że przewodniczącym składu orzekającego powinien być lekarz, specjalista w dziedzinie odpowiedniej do choroby zasadniczej dziecka, lub osoby zainteresowanej.

W kontroli ustalono, że w 12 przypadkach (80 % badanych orzeczeń dot. dzieci) specjalizacja przewodniczącego składu orzekającego nie była zgodna z głównym schorzeniem dziecka. Odnosiło się to do następujących orzeczeń:

- PCPR.PZO.4060-39/10; PCPR.PZO.4060-941/10; PCPR.PZO.4060-633/11; PCPR.PZO.4060-1465/11; PCPR.PZO.4060-1418/11; PCPR.PZO.4060-1422/11 – tj. 6 orzeczeń, gdzie przewodniczącym składu orzekającego był lekarz specjalista w zakresie chorób dziecięcych, a zasadniczą chorobą dziecka była, odpowiednio: choroba układu oddechowego i krążenia (3), choroba neurologiczna (2) oraz upośledzenie narządu ruchu (1);
- PCPR.PZO.4060-1727/10; PCPR.PZO.4060-1815/11; PCPR.PZO.4060-1630/11; PCPR.PZO.4060-1915/11 – łącznie 4 orzeczenia, gdzie przewodniczącym składu orzekającego był lekarz specjalista w zakresie chorób płuc, a rozpoznaną chorobą zasadniczą dziecka była – odpowiednio – choroba: psychiczna, układu pokarmowego, upośledzenia umysłowego oraz upośledzenia narządów ruchu;
- PCPR.PZO.4060-1745/10 i PCPR.PZO.4060-1436/10 – gdzie przewodniczącym składu orzekającego był lekarz specjalista chorób płuc i medycyny rodzinnej, a rozpoznaną chorobą zasadniczą dziecka była – odpowiednio – choroba zaburzenia głosu, mowy i słuchu oraz choroba układu moczowo – pęciowego.

W kontroli stwierdzono ponadto 2 przypadki orzeczeń dotyczących osób dorosłych (13,3 % zbadanych), w których specjalizacja przewodniczącego składu orzekającego nie była zgodna z głównym schorzeniem osoby zainteresowanej. Odnosiło się to do orzeczeń:

– PCPR.PZO.4070-5902/11, w którym jako przyczynę niepełnosprawności wskazano symbol 04-0 (choroby narządu wzroku), a przewodniczącym składu orzekającego był lekarz specjalista chorób wewnętrznych;

– PCPR.PZO.4070-5526/11, wydanego – w wyniku zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu (symbol 03-L) – przez zespół, którego przewodniczącym był lekarz specjalista chorób wewnętrznych.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że przyczyną powstania tych nieprawidłowości był niewłaściwy dobór lekarzy z zakresu orzekanych chorób płuc, chorób wewnętrznych, schorzeń neurologicznych i narządu ruchu, pomimo iż Zespół zatrudniał lekarzy specjalistów z takiej dziedziny. W przypadkach pozostałych schorzeń, tj. z zakresu psychiatrii, urologii i ginekologii, laryngologii i okulistyki, orzeczenia wydane zostały przez lekarzy innej specjalności, z uwagi na trudności w zatrudnieniu w Zespole, odpowiednich lekarzy specjalistów, głównie właściwych do badania schorzeń u dzieci.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w sytuacji braku wymaganych lekarzy specjalistów, Zespół mógł korzystać z możliwości kierowania wnioskodawców do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rzeszowie (WZON), celem wykonania tam specjalistycznych badań, konsultacji lub ekspertyz lekarskich.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że w badanym okresie – do WZON – wniesiono 401 odwołań od orzeczeń Zespołu.

W kontroli ustalono, że 353 spośród tych odwołań dotyczyło orzeczeń o stopniu niepełnosprawności a 48 – orzeczeń o niepełnosprawności. W ich wyniku, Zespół zmienił we własnym zakresie 19 orzeczeń (4,7%), z czego 17 – wskutek nowych dowodów, wskazanych w odwołaniu, a 2 – poprzez uznanie błędów, wytkniętych w odwołaniu. Pozostałe 382 odwołania od orzeczeń skierowano do WZON, który rozpatrzył 342 odwołania, z czego 298 odwołań od orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i 44 – od orzeczeń o niepełnosprawności.

Spośród 298 rozpatrzonych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, 171 uchylono (57,4%), zaś 127 orzeczeń utrzymano w mocy (42,6%), natomiast spośród 44 rozpatrzonych orzeczeń o niepełnosprawności, 11 orzeczeń uchylono (25%), zaś 33 utrzymano w mocy (75%).

Analiza losowo wybranych 30 orzeczeń, od których wniesiono odwołania do WZON, wykazała, że 15 z nich (50%) zostało przez WZON zmienione, przy czym zmiana 7 orzeczeń nastąpiła na podstawie odmiennej oceny materiału dowodowego niż przyjęta przez Zespół. W przypadku pozostałych 8 orzeczeń, zmiany dokonano na podstawie nowych faktów, istniejących w dniu wydania decyzji, a nieznanymi Zespołowi, przy czym 7 z nich oparto na wynikach badań przeprowadzonych przez Zespół, zaś 1 orzeczenie – na wynikach badań, przedłożonych przy odwołaniu.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wysoki odsetek orzeczeń Zespołu, zmienionych przez WZON na korzyść skarżących – a także podstawa tych zmian – wskazują na potrzebę wykazania większej wnikliwości podczas rozpatrywania wniosków przez składy orzekające.

W kontroli ustalono, że Zespół wykorzystywał w swojej działalności Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOON). Umożliwił on gromadzenie danych, wskazanych w treści art. 6d cyt. ustawy *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, jak też w § 3 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie warunków, sposobu oraz trybu gromadzenia i usuwania danych w ramach Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (Dz. U. Nr 228, poz. 1681).

Zespół – dla należytego zabezpieczenia danych osobowych, zgromadzonych w systemie – posiadał, zgodnie z wymogami § 7 ww. rozporządzenia z 28 listopada 2007 r., Instrukcję Zarządzania Systemem Informatycznym. Została ona wprowadzona zarządzeniem nr 2 Kierownika PCPR z dnia 15 lipca 2009 r.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Zespół gospodarnie dokonywał wydatków ze środków publicznych, przeznaczonych na wykonywanie orzecznictwa.

W okresie objętym kontrolą, wydatki Zespołu dokonywane były w ramach działu 853 *Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej*, w rozdziale 85321 *Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności*. Środki na te wydatki pochodziły w całości z budżetu Wojewody Podkarpackiego. Łączna wartość wydatków wynosiła w 2010 r. – 149.308,90 zł,

w 2011 r. – 173.993,52 zł, zaś w I połowie 2012 r. 90.109,72 zł, a złożyły się na nie głównie wynagrodzenia członków i pracowników Zespołu. W Zespole – na podstawie umów o pracę – zatrudnione były 4 osoby, tj. Przewodniczący Zespołu – na ¼ etatu, oraz 3 pracowników administracji – w pełnym wymiarze czasu pracy. Członkowie Zespołu wykonywali swoje obowiązki na podstawie umów zlecenia. Wydatki, poniesione przez Zespół, mieściły się w ramach kwot, przewidzianych w planie finansowym.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przystosowanie pomieszczeń Zespołu dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

W kontroli ustalono, że pomieszczenia te odpowiadały warunkom organizacyjnym i technicznym, określonym w §§ 24 i 25 cyt. wcześniej rozporządzenia z dnia 15 lipca 2003 r. Powierzchnia tych pomieszczeń i ich wyposażenie umożliwiały osobom niepełnosprawnym samodzielne użytkowanie i bezpieczne poruszanie. Wejście do budynku, w którym mieści się Zespół, dostosowane było do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy *o NIK*, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 czerwca 2012 r. – w związku z art. 2 *ustawy nowelizującej*, wnosi o zapewnienie:

- wyznaczania, na przewodniczących składów orzekających, lekarzy spełniających warunek, określony w § 19 ust. 2 cyt. rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. *w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności*,
- powołania sekretarza Zespołu, stosownie do postanowień zawartych w § 18 ust. 1 pkt 2 tego rozporządzenia.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy *o NIK*, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 czerwca 2012 r. – w związku z art. 2 *ustawy nowelizującej*, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy *o NIK*, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 czerwca 2012 r. – w związku z art. 2 *ustawy nowelizującej*, w terminie 7 dni od dnia otrzymania

niniejszego wystąpienia pokontrolnego, Pan Dyrektor ma prawo zgłoszenia do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Rzeszowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie rozpatrzenia zastrzeżeń.